

Osudová rozhodnutí několika životů

V hlavní roli:

Marta Pinke

Karel Pinke

Příběh zpracovali žáci IX. B:

Lucia Ježovítová, Oldřich Kaliáš, Šimon Vydra a Jakub Jiras

Za asistence PhDr. Pavla Ostapa

Tým soutěžících s pamětnicí Martou Pinke

Na úvod bychom rádi poděkovali paní Martě Pinkeové za přívětivá setkávání
a zajímavé vyprávění, které nás inspirovalo pro zpracování tohoto příběhu.
Také jí patří dík za možnost nahlédnout do autentických dobových materiálů
a rodinného archivu.

Poznávání zážitků našich sousedů z dávné historie je pro nás zajímavým dobrodružstvím. Dnes žijeme v jiné době. Přes všelijaké nedostatky, o kterých každý den slýcháme v televizi, či čteme na internetu nebo, které

sdíáme přes facebook, se prostřednictvím povídání si s pamětníky

setkáváme s něčím, co si neumíme představit.

Je nám vyprávěn příběh člověka, který byl vězněn totalitním režimem, který nemohl pracovat tam, kde chtěl, který kvůli mnohaletému žaláři přišel o svou rodinu, který uprchl ze země a nemohl se desítky let do ní vrátit.

Dnes se to zdá celé neuvěřitelné a neskutečné.

V tom všem měl ale pan Karel Pinke jedno obrovské životní štěstí. Potkal paní Martu, která ho neochvějně doprovázela celým dalším životem a stála za ním v těžkých letech rozhodování a emigrace.

Paní Marta se se svým manželem seznámila přes svou kamarádku, která byla zdravotní sestrou u doktora, ke kterému pan Pinke docházel.

Oba dva měli stejný sociální původ. Tehdy se to nazývalo třídním původem. Otec paní Pinke byl živnostník, který se živil výrobou a zpracováním sýrů. V očích režimu to byl představitel nepřátelské vykořisťovatelské třídy, která žila z vysávání pracujících.

Firma se po válce zmáhala, a tak v dobách začínajícího roku 1948 měla více než 50 zaměstnanců, a tak podléhala znárodňovacímu zákonu.¹

Dodnes si paní Marta uchovala lásku k tomuto pokrmu, přestože rodinná výroba již více než 6 desítek let neexistuje. Vzpomíná se na ty události těžce.

V jejich rodině s komunistickou stranou nikdy nikdo neměl nic společného. Po únoru 1948² byl otcův majetek znárodněn a jeden z povolných zaměstnanců se stal národním správcem. Otec musel odejít pracovat do dolů, protože jinou práci nesehnal. Tím skončila nadějná doba poválečného času. Dodnes si paní Pinke vybavuje scény z mrazivých únorových dnů, kdy

¹ Předpis č. 115/1948 Sb. Zákon o znárodnění dalších průmyslových a jiných výrobních podniků a závodů v oboru potravinářském a o úpravě některých poměrů znárodněných a národních podniků tohoto oboru ze dne 28. dubna 1948

² Tzv. „vítězný únor“ – komunistický převrat v únoru 1948 přinesl mocenský zvrat a vedl k nastolení totalitního režimu, který v Československu vydržel až do roku 1989.

městem pochodovala ozbrojená milice³, a nikdo nevěděl, jaké to bude mít pokračování.

V té době pochopitelně netušila, jaký osud čeká jejího budoucího manžela. Prozatím se neznali. Vlastně se ani znát nemohli, protože Karel byl zatím ženatý s jinou ženou. On se svým bratrem Miroslavem, který se živil jako artista, navázal styky s organizací bojující proti komunistickému režimu napojenou na americké bezpečnostní složky.⁴

Karlovo věznění

Píše se rok 1950. Agent britské služby Tomáš Oliva vlastním jménem Jan Brejcha⁵ organizuje zpravodajskou síť, do které se zapojí i bratři Karel a Miroslav Pinkeovi.⁶

Na podzim 1950 byl jeho bratr Miroslav s přítelkyní v Brně. Tam se setkali v baru Bollero se starým známým J. B. a navázali spojení. V Brně tehdy pobýval z pracovních důvodů i Karel, který pracoval jako plánovací referent v ústředí Keramických závodů.

³ Již 23. února 1948 začali komunisté ozbrojovat své stoupence a vytvářet polovojskové jednotky k ochraně továren a nového pořádku. Ty pak představovaly obrozenou pěst dělnické třídy a byly jednou z opor režimu až ro revoluce v roce 1989. Viz: Kaplan Karel, Nekrvavá revoluce, Praha 1993, s. 163., také: <http://www.totalita.cz/vysvetlivky/milice.php>

⁴ Navara Luděk, Kasáček Miroslav, Příběhy třetího odboje, Praha 2010, s.136, 160.

⁵ V rozsudku Karla Pinkeho z 23. května 1951 je vždy uváděn pouze pod iniciálami J. B.

⁶ Navara Luděk, Kasáček Miroslav, Příběhy třetího odboje, Praha 2010, s. 136 a 160.

Když StB odhalí nepřátelskou síť, začne rozsáhlé zatýkání. Dne 2. listopadu 1950 je zatčen Miroslav Pinke a jeho přítelkyně Jana Hanušová, kteří plánovali odchod do zahraničí. Také navštíví byt Karla Pinkeho, kde naleznou vysílačku a tablety pro neviditelné písmo.⁷

Vyšetřování probíhalo dalších 7 měsíců, ve kterých byli zatčení podrobeni často velice nepříjemným vyšetřováním. V neveřejném hlavním líčení byl případ projednán a obžalovaní vyslechli svůj ortel. Karel dostal 14 let odnětí svobody a 20 000 Kč finančních náhrad za vedení procesu za trestný čin vyzvědačství. Ze skupiny 8 obviněných dostal druhý nejvyšší trest. Důvodem bylo přechovávání agenta a úschova jeho vysílačky. Vzhledem k tomu, že o celé věci věděla jeho manželka, byla obviněna také a dostala 2 roky natvrdo.⁸

Z protokolu: „ *Karel Pinke (a další – pozn. autora) se od září do listopadu 1950 v Brně a Praze vešli ve styk s J. B., agentem cizí výzvědné služby a také se navzájem spolčili v úmyslu vyzraditi tomuto agentu cizí moci státní tajemství z oboru stavebního... Aby úmyslně cizí moci vyzradili státní tajemství... A pro takový čin vešli ve styk s cizím činitelem... „*

⁷ Navara Luděk, Kasáček Miroslav, cit. dílo: s. 160.

⁸ Rozsudek Karla Pinkeho ze dne 23. května 1951.

*„ Společně se pokusili zničit a rozvrátit lidově demokratické zřízení
a společenský řád republiky, které jsou zaručeny ústavou...“⁹*

⁹ Viz citovaný Rozsudek...

Na svobodě a setkání s paní Martou

Karel Pinke se dostal na svobodu v roce 1960 po amnestii prezidenta Novotného¹⁰. Krátce na to se seznámili s paní Martou Křivanovou. Marta znala jeho smutný osud a věděla, že sňatkem s ním si svůj kádrový profil nevylepší. Po svatbě musela opustit svou práci, ale její muž pro ni tolik znamenal, že jí klidně obětovala. Oba dva potom šli pracovat do stavebnictví. Díky své optimistické a příjemné povaze se jí ale i novém působišti považovali. Naštěstí začínala éra 60. let a ta s sebou přinášela jisté uvolnění ve společnosti.

V 70. letech státní bezpečnost požádala o vyjádření zaměstnavatele obou, ze kterých se dozvídáme o jejich pracovním zapojení:

„Karel Pinke pracoval v našem závodě od 6. 6. 1960 jako elektromontér na útvaru 30. V roce 1963 byl rozhodnutím ředitele závodu přeřazen do přípravy elektra. Od roku 1965 pracoval jako samostatný kalkulát prací u PSV. Až do doby jeho odchodu, tj. 29. 10. 1968 svěřené práce podle hodnocení z minulých let prováděl dobře a svědomitě. Nedokonalou znalostí prací PSV vznikly v jeho práci některé drobné nedostatky při odsouhlasování rozpočtu. Tyto však byly nepodstatné. Politicky se neprojevoval. Odborářky pracoval jako pokladník ZV ROH a dále pracoval v TJ Vodní stavby Praha v oddílu dívčí odbíjené jako trenér. Podle

¹⁰ V roce 1960 byla v komunistickém Československu vyhlášena největší amnestie politických vězňů. Propuštění byli ve dnech 10. až 12. května 1960. Brány věznic opustilo 5601 politických vězňů, tedy 64 procent z celkového počtu 8708. Viz: <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1101/036-054.pdf>

sdělení bývalého předsedy ZV ROH zanechal pokladnu s veškerými podklady v naprostém pořádku.“¹¹

„Marta Pinkeová rozená Křivanová pracovala v provozně ekonomickém odboru skupiny technického náměstka národního podniku Vodní stavby jako vedoucí mzdové účtárny. Z hlediska pracovního to byla velmi svědomitá a pilná pracovnice, která vždy včas a přesně plnila svěřené úkoly. Také jako členka pracovního kolektivu byla velmi oblíbena pro svou kamarádskou a přímou povahu. Události v roce 1968 prožívala více méně pod zorným úhlem svého manžela a celý kolektiv byl po jejich odchodu přesvědčen o tom, že se tak stalo vlivem selhání nervů manžela z obav, vyvolaných tehdejší současnou atmosférou.“¹²

Po lednu 1968 se Karel, který vždy musel být u všeho, zapojil do obrodného procesu a spolupodílel se na organizování bývalých muklů. Ale to skončilo, když do Československa vpadla 21. srpna 1968 vojka Varšavské smlouvy. Před rodinu paní Pinke se postavila otázka, co bude dál, protože její muž se začal bát, co se stane, aby ho znovu neuvěznili. Přisel s návrhem opustit Československo. Paní Martě se moc nechtělo, protože měla vážně nemocného otce, který byl již bez jedné nohy a potřeboval každý den pomoc. Ve finále jí právě on přesvědčil, aby odešla se svým mužem.

¹¹ Archív bezpečnostních složek. Složka Marty Pinkeové.: Charakteristika zaměstnance Karla Pinkeho. KS SNB Praha, spec. Skupina vyšetřování StB ze dne 5. 6. 1972.

¹² Archív bezpečnostních složek; Složka Marty Pinkeové : Pracovní posudek Závodního výboru Vodních stavby n.p. Praha.

„Nakonec mi otec pomohl a sám mě přesvědčil, že musím následovat svého muže.“¹³

V prvních týdnech emigrace, dokud se situace v obsazeném Československu nezměnila, mohli relativně volně přejíždět státní hranici. Paní Pinke vzpomíná: *Zatím to ještě šlo přes ty hranice, ten říjen, to ještě šlo, no tak říkám Karlíku, já se vrátím, musím udělat ty výplaty. Tak jsem se vrátila vlakem, přišla jsme do práce, no ty se moc divili, oni na mě co ty bláznivá ženská tady děláš, no tak jsme dodělala výplaty a ještě jsem pro tu jednu kolegyni s dítětem vzala od rodičů nějaký ten pytel, na děti a teplý věci, protože to už věděli, že pojedou do Kanady, tak jsme to popadla a to si tenkrát musel mít povolení z práce, že můžeš jet za hranice, tenkrát to ještě šlo v tom říjnu. No tak jsem si to podepsala sama, to se musím přiznat a no tradá nazpátek do tý Vídně. Já jsem tušila, že se něco toho 28. října 1968 že se musí něco stát a že to takhle nemůže zůstat. Tak mi jsme odcházeli 29. října a 10. prosince jsme už letěli do Kanady.¹⁴*

Emigrace

¹³ Audio záznam rozhovoru s Martou Pinke v Praze dne 7. prosince 2012.

¹⁴ Audio záznam rozhovoru s Martou Pinke v Praze dne 7. prosince 2012.

Samo rozhodnutí emigrovat, opustit vlast, rodinu nebylo vůbec jednoduché. Strach z budoucnosti však převážil. V prvních dnech po obsazení Prahy by opravdu nikdo netušil, co bude dál.

Čtvrtý den okupace se Pinkeovi rozhodli, že odejdou ze země, kde se necítili bezpečni a svobodní. Jako první dosažitelné místo se ukázala Vídeň. Karel zjistil, že bylo obnoveno železniční spojení s Rakouskem a tak i za cenu ztráty svých blízkých a přátel se rozhodli, že odejdou. Lidé v okolí dostali informaci, že Pinkeovi jednou navštívit příbuznou Hermínu Schererovou (příbuzná ze strany matky Karla Pinkeho).¹⁵ Když dorazili do Vídně během prvních měsíců hranice byla ještě propustná takže Pinkeovi se rozhodli že budou ještě vyčkávat, co se bude dít, zdali nebude žádná šance nebo se něco neuskuteční aby se mohli vrátit zpět za svými nejbližšími. Paní Pinke se dokonce stihla ještě mezi tím opakovaně vrátit do své práce kvůli své starosti o podnik, protože byla jediná, která byla schopna spočítat všem zaměstnancům výplaty. Definitivní rozhodnutí manželů Pinkeových bylo po 28. říjnu, kdy odešli pracovat do uprchlického tábora, který jim měl zajistit další přesun do exilu. Po několika týdnech v uprchlickém táboře se manželé pinkeovi přesunuli spolu s dalšími rodinami, které s nimi pobývali v

¹⁵ Podobný příběh předložil státní bezpečnosti i bratr Karla – Miloslav, který byl předvolán státní bezpečností k výslechu.

uprchlickém táboře na určené místo. Když dorazili do Kanady do města Otava, kde také po celou dobu manželé pobývali, museli se rychle vzpamatovat a začít se přizpůsobovat tamějšímu obyvatelstvu a zemi takové. Manželé museli začít chodit na Jazykové kurzy angličtiny a postupně si hledat práci. Pan Pinke se začal věnovat opravě a údržbě různých posilovacích strojů a v létě zase například vyplétání tenisových raket. Paní Pinke začala mýt nádobí z jedné z jídelen v Ottavě. Zájem o československou socialistickou republiku stále přetrvával, i když jen z omezených a také zkreslených informací. Omezené spojení s rodinou ale přetrvávalo i nadále. Ale situace se náhle změnila, když se Pinkeovi dozvěděli, že v Československu padl nastolený komunistický režim. Teprve tehdy začali přemýšlet a nakonec se také odhodlaly navštívit svého strýce v Maďarsku.

Návrat!!

Paní Pinke vzpomíná: „*Na začátku emigrace jsme ani nepřemýšleli nad tím, že bychom se mohli někdy vrátit. Můj muž byl zavřený, tak to pořád byli jiné podmínky než pro tzv. normální lidi. To už i v tom 1968 jsme mohli prvně zažádat o rehabilitace, jenomže to byl tak krátký úsek, že se to podařilo pár lidem.*“

Opravdu. Většina exulantů nepomýšlela na návrat, protože si nedokázali představit, že by komunistický režim padl. Všechny pokusy o reformu nikdy nic zásadního nepřinesly a tak ani nástup mladého pětapadesátiletého Michaila Sergejeviče Gorbačova do čela KSSS a SSSR nesliboval žádnou dramatickou změnu. Snad jen kontakt s rodinou se začal zjednodušovat. Přes Maďarsko, kde došlo k částečnému uvolnění již v druhé polovině 80. let, bylo možné sejít se s Karlovým bratrem. Bylo to první setkání po dvaceti letech.

Když v listopadu 1989 začaly chodit první zprávy, že se v Československu něco děje, nepředstavovali si, že se budou moci svobodně vrátit domů. Ale když už bylo zjevné, že se skutečně obnovila demokracie, nastoupili oba do letadla a letěli domů. Psal se rok 1990... téměř 22 let od posledního rozloučení s vlastí.

Někteří se vrátili z Kanady za svými rodinami do Československa. Po dlouhé době se chtěli vrátit nebo alespoň se podívat zpět do Československa, i když měli Kanadské občanství, ale nemohli se vrátit zpět. Po delší době, když už v Československu nebyli komunisti (1990) se poprvé po 21 letech vrátili, ale nevěřili tomu, že se to v Československu změní.

„Karel stárnul, byl starší než já asi o 12 let, tak už byla pro něj ta cesta namáhavá a tak se rozhodnul, že by se sem chtěl přestěhovat a já jsem mu říkala „ty si mě vzal na tak dlouho svatební cestu do Kanady, tak se zase s tebou musím vrátit“ no tak jsme se v roce 2000 vrátili.“

Na co se nejvíce těšili? Na bratra pana Pinke. Na kulturu v Praze, na české pivo a některé známé... Zpočátku se tu necítili jako doma, ale pak si zvykli na staro-nové prostředí. Bylo to velice těžké v tak vysokém věku znovu si vybudovat svůj nový domov. Karel Pinke v roce 2007 zemřel.

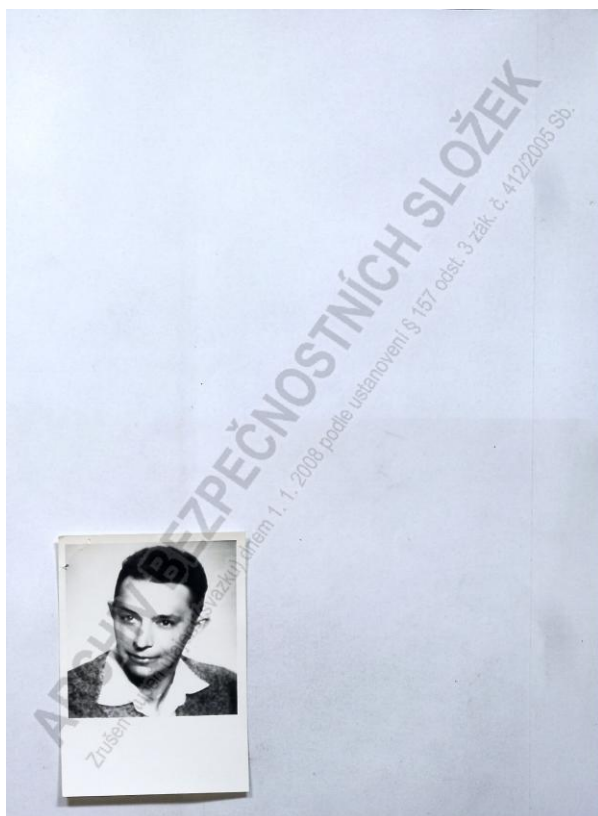
Myslíte si, že dnešní stát si váží odpůrců režimu a pronásledovaných? Je těžký na to odpovědět, svým způsobem ano, někteří dostaly vyznamenání. Mezi tím uběhla spousta let a ta mladá generace se už nezajímá... no já když jsem byla mladá, tak jsem se taky nezajímala o

Rakousko Uhersko, ono to je do určité míry přirozené, že mladý lidi spíš hledí dopředu a nekoukají se nazpátek a já myslím, že celkem ano, že tady je demokracie, žijeme ve svobodné zemi.

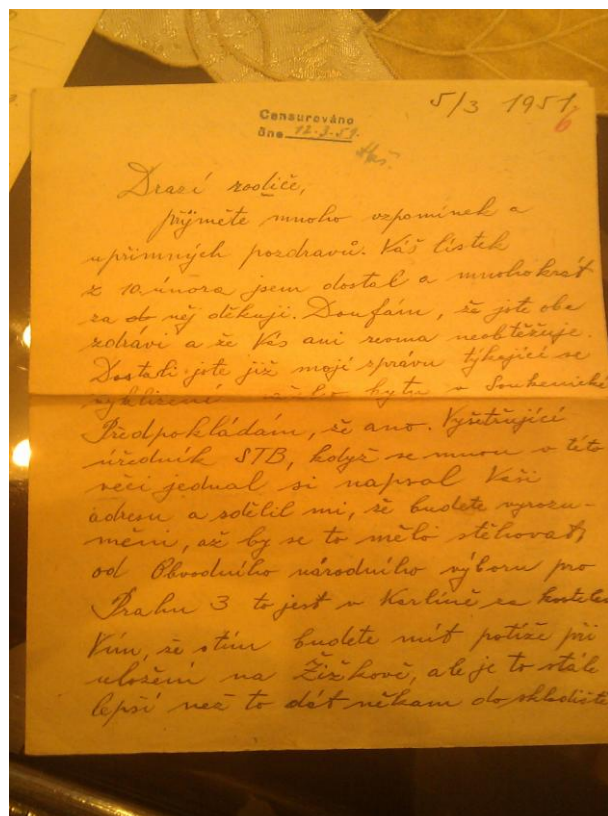
Přílohy:

- 1) Fotografie pana Karla Pinke.
- 2) Dopis z vězení.
- 3) Posudek na paní Martu Pinke od Závodního výboru Vodních staveb Praha.

1)

2)

3)

